

Louis Félix-Auguste Beaujour - Voyage militaire dan l empire Othoman, 1829

(prijevod dijela o Mostaru)

Francuski političar, diplomat i povjesničar, **Louis Félix-Auguste Beaujour**, rođen je 1765. u Callasu. Nakon studija u Parizu, stupa u diplomatsku službu, pa ga šalju u francusko predstavništvo u München i Dresden, a 1794. g. postaje Generalni konzul u Grčkoj, da bi pet godina kasnije s istom funkcijom preselio u Švedsku. Put ga nakon toga vodi u USA da bi 1817. g. bio postavljen za glavnog inspektora francuske misije na Levantu gdje od cara Louisa XVIII. dobiva titulu baruna, a iste godine iz nerazjašnjenih razloga mijenja svoje dotadašnje ime Louis-Auguste Feris i uzima ime Felix (Srećko). Biva imenovan članom Akademije za moral i političke nauke. Poznat je i kao autor knjige o tome kako spriječiti ili umanjiti siromaštvo. Za vrijeme službe na Levantu, svako svoje službeno putovanje koristi kako bi saznao što više pojedinosti o destinacijama na koja je putovao. Tako stiže u Grčku, Albaniju, Posavinu, Bosnu, Hercegovinu i Dalmaciju. Dojmove s tih putovanja pretočio je u knjigu naslova „Voyage militaire dans l'empire Othoman” (Vojno putovanje Otomanskim carstvom), objavljenu 1829. g. U njoj opisuje i dojmove iz Mostara, navodeći broj stanovnika i ostale činjenice koje je saznao o gradu. Njegov doživljaj Otomanske imperije, pa tako i Mostara, negativan je, pa s tako obojenim predrasudama opisuje svako mjesto. Zanimljivo je da Stari most spominje jednom jedinom riječju, bez ikakvih dodatnih podataka, navodeći samo da u gradu postoji most od kamena. Umro je 1836. i sahranjen je na pariškom groblju Père Lachaise u monumentalnu grobnicu oblika stožastog dimnjaka.

[...] Gole planine, koje okružuju doline Hercegovine, su naseljene samo hajducima, rasi ljudi napola divljih, koji žive izolirani na granicama dva carstva i ne priznaju zakone ni jednog od njih. Ti ljudi su banditi iz svih okolnih zemalja koji danju krađu, a noću se skrivaju u pećinama u kojima žive kao vukovi. Seljaci iz dolina koji nabasaju na takve lutalice za vrijeme krađe, pucaju na njih kao na divlje životinje i ta vrsta „lova” se na neki način tolerira kao i lov na vukove ili divlje svinje.

Mostar i Livno su jedina dva važnija grada u Hercegovini. Sva ostala mjesta su bijedne selendre, neke otvorene, a druge branjene jedino napola srušenim utvrđenjima.

Grad Mostar je smješten na Neretvi između Opuzena i Ostrošca usred doline u kojoj se uzgajaju masline i loza i koju rijeka dijeli na dva dijela povezana kamenim mostom, a oba dijela su okružena zupčastim bedemom, zaštićenim kulama od kojih su neke okrugle, a neke četvrtaste, neke služe kao zatvor, a na drugima su postavljeni topovi. U jednom od ta dva dijela grada nalazi se zatvorena utvrda¹ koja služi kao uporište i gdje zasjeda paša s dva perčina² koji komandira cijelom Hercegovinom. Mostar je administrativni centar zemlje i reklo bi se da ima 10 do 12000 stanovnika, uglavnom Turaka. Vanjski dojam grada je ugodan jer su kuće pomiješane sa zelenilom

¹ Misli na Konak u Brankovcu, sjedište paše.

² Ovdje se najvjerovatnije misli na perčin (rep ljudske kose) čiji je broj na zastavi predstavljao određenu titulu ili hijerarhiju u vlasti.

stabala i nadvišene kupolama i minaretima, ali je unutrašnjost prljava i odvratna kao u svim turskim gradovima zbijenih kuća.

Imotski, zapadno od Mostara, je obično tursko pazarište, okružen nekolicinom kuća, a Duvno, ranije Delminium, sjeverno od Imotskog, je varoš s najviše 2000 ljudi, okruženo ruševnim kućama, ali zapadno od Duvna je Livno, gradić od 5 – 6000 stanovnika smješten na kraju jednog velikog polja u podnožju bosanskih planina na obalama ponora kuda protječe Bistrica. Grad je napola zatvoren zupčastim bedemom, dok drugu polu brani ponor s pet kula koje su smještene na stijenama, ali pošto je bedem niži od okolnih planina, njegova obrana će biti vrlo teška. Jedan dio kuća je van bedema i na obje obale Bistrice. Varošicom Glamoč, zapadno od Livna, završava se ovaj dio Hercegovine, a sastoji se od nekoliko grupa kuća.

Hercegovina je općenito gola i neplodna zemlja gdje je stanovništvo rijetko, raštrkano i skoro isključivo sastavljeno od muslimana i to najkrvoločnijih turskih muslimana. Treba ipak izdvojiti stanovnike Mostara koji izgleda imaju manje sirovo ponašanje.

(Preveo: Mirsad Lakišić)

